

Z daleka. Alla franka. Z wanodzi

TÓMK FÓPKA

Z daleka lepi widzec. Z daleka cëzé biatczy są snóżniészé. Z daleka lepi wëdzdzi. Mni mòże dozdrzec... Z daleka... je jinaczi...

Żle chto je dżiżągã, wierã wiele dali widzy – równak pode nodzi nie zdrzi... Taczi kòrus dzél mni ò swiece wié, za to wkól se chùtkò ògarnie, a czej mùszi, téż pòdkòczi... A ten nie za wiòldzi, nie za mòti? Ten dalecznosc òbez wanodzi z wëskiwo. Kò òd wanodzi mòg nabierò dòdži...

Prawie jem przëturzył ze wschòdu. Z Ùkrajinë i Lëtwe. Zdrzacé tamstãdka zdòwò sã, że nasze tuwò bécé nie je taczé zimczé. Majã lédze gòrzi... A mòże nie...?

Oni tam, za greńcã Ùkrajinë (z Lëtwa ju greńcë ni ma) wcyg wespółinajã. W kòzdi wikszu wsi stoi Lenin i... czòłg. Pòd nima kwiaté. Co sztót na drodze jaczi kòmbatañt. Medale na prazdnikòwëch òbleczënkach jak téż wòjnozé kaléctwò spòd Berlina czé z Afganistanu przëwiozłé – chòwiał doma.

I na Lëtwie, i na Ùkrajinie prawòstawni, katolëcë, mùzùlmanowie i jinszi òdnòwiajã swòje swiãtницé pò tim, jak Ruscé jima z nich pòrobilë składé, chlëwé, gimnastycznë sale czé mùzeja atejizmu...

W Chwaszczënie biskùp wëdòł rozkòz zbudòwac nowi wiòldzi kòscòł. – A za czim – pitajã parafianowie. – Lepi òdprawta jednã mszã wiãcy...

Lédze ze Wschòdu – lédze biédny, lédze serdeczny. Mòdlã sã pròwdzëwie. Dzeccé witajã krutkã pòlnëch kwiatkòw. Jesz mòmé je w kùchni na òknie...

Uczã sã bógactwa, co ze zòpadu przëchòdzy. Je to ale drãgò... Starka, co ji pewno dzeccé sprawitë norwã kòmòrkã, nie pòtrafi negò parchùlstwa wëtãczëc òb czas kòzaniò... Zdrzimé z chùru kòscòła w Niemãczënie pòd Wilnã, jak zarwijò zwòniãcã mòbilkã w sznëpelduk. Mòże samò sã wëcëszì...

Na Krim wròcãjã ze stalinowsczi zesylczi Tatarowie. Do swòji òjczëznë, dze wcyg majã matò do pòwiedzeniò.

– Mómé swòjã partiã.

– To je matò. Më mómé swòjich lédzy w kòzdi partii, temù kaszëbsczé sprawé w demòkracji jidã w przòdk. Brekùjeta swòjégò zrzeszeniò... Przetłumaczimé wasz himn na nasz jãzëk...

– Lëtewscze pañstwò zamkto swòjã jedurnã atomòwã elektrowniã i temù ùjalé nama ze szkòlnowëch wzątów...

– Më jesz wãglã pòlimé – pòczy nama Bruksela pòzwòliwò...

Alla turka. To je jedzenié? Nie. Jakbè to rzec...? Stojisz... szerok... i robisz... A papiór do... kòsza...

Alla franka. Stojisz? Nie. Sedzysz. Kùlturka. Papiór... plënie...

Kaszëbi? Alla franka. Dalek òd Krimù... Panta rhei...

Pòlòchòwie z Ùkrajinë nie bòjã sã spiéwaniò. Direktorka szkòlë w Turgielach òprowòdzò pò mùzeum, spiéwajãcë „Świëtziankã”.

– Wa, Kaszëbi z Lëzëna sã nie sromòta kaszëbiznë. Nasza gwara na Lëtwie to je pòlschi. Òd was mòzemé sã ùczëc ji nie sromaniò sã...

Ùkrajinschi rum. Pòla. Drodzi prosté do nieba. Jak dalek. Jak dlugò...

Karwiñschi supermarkét. Białka w ùniformie kòże mie wëcygnãc dzeckò z krómòwégò wòzyka. A czemù?! Bò to je nie-esteticzne! Chto tak gòdò?! Kògò przepis?! Tak gòdò direktorka! Jò gòdóm: nie do ùzdrzeniò wicy!!!

W kòlchozu Frunze ni ma pëskatëch strażniczkòw...

W miészku òstalé mie lité, briwné, euro i złoté. Za pòł dëtka rozmajitëch...

Na Lëtwie smaczkã są wãdzone swinié ùszé w sznitsci krajóné. Krimsczi Tatarowie rëchtëjã klòsczi z baranim miãsa bënë. Mie krëlka z lokã barzi szmakò...

Wëkãpac sã w Czòrnym Mòrzu! Tec je jak nasz Bòtt, kãsk ceplészé. Leno sztrãd kamianny, dlò stopów niedrëszny.

Czó! Co chwarszczã... mòrza?

Czòrné: ù-jëz-żaj-tieeee...

Nasze: aaaa – to téeë – to téeëëë... ■

Słowòrk:

wanoga – wëdrówka; **snóżé** – piëkne; **wëdzdzi** – wyglãda; **dżiżãga** – dryblas; **kòrus** – mikrus; **òd wanodzi mòg nabierò dòdži** – podróze kształcã; **prawie** – wãsznie; **przëturzec** – przywëdrowac; **tuwò** – tutaj; **żimkò**, **drãgò** – trudno; **prazdnikòwi** – ros. swiãteczny; **swiãtницé** – swiãtynie; **skład** – magazyn; **krutka** – bukiet; **parchùlstwò** – szkaradztwo; **mòbilka** – telefon komòrkowy; **sznëpelduk** – chusteczka do nosa; **jedurnò** – jedyna; **szkòlnowi wząt** – pensja nauczycielska; **panta rhei** – gr. wszystko plynie; **sromac sã** – wstydzic się; **rum** – przëstrzeñ; **smaczk** – przysmak; **sznitsci** – plasterki; **bënë** – wewnãtrz; **krëlka z lokã** – ziemniaki w mundurkach w zalewie śledziowej; **kò**, **tec** – przeciez; **kãsk** – ciut; **sztrãd** – brzeg, plaża; **niedrëszny** – nieprzyjazny; **czò** – sluchaj; **chwarszczëc** – szumieć.

www.fopke.pl